

Kollegial granskning 2013

Gävle kommun

med fokus på

Barns trygga uppväxtvillkor

För Partnerskapet för barnets rättigheter i praktiken

Granskare:

Dan Osterling, Östersunds kommun

Sören Berglund, Haninge kommun

Sekreterare:

Göran Qvarnström

Kommunrepresentant:

Katharina Eisen

Partnerskapet för barnets rättigheter i praktiken

Borlänge Degerfors/Karlskoga Angereds stadsdel i Göteborg
Gävle Haninge Trelleborg Uppsala Västerås Örebro Östersund

www.barnkonventionen-partnerskapet.se

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Granskarnas reflektioner.....	5
Inledning.....	7
Granskningen	8
<i>Styrprocesser</i>	8
Hur säkerställer ni genom kommunens styrdokument att barn har trygga uppväxtvillkor i din kommun?.....	8
Hur säkrar ni att det blir en röd tråd genom hela organisationen?	9
Hur säkras att kommunens barnkonventionsarbete och/eller resonemang håller över tid?.....	10
Hur prioriteras barns trygga uppväxtvillkor under kommunalekonomiskt pressade förhållanden? ..	11
Hur följs barns trygga uppväxtvillkor upp?.....	11
<i>Inflytande och delaktighet</i>	13
Vilka frågor berör barn/unga i perspektivet trygga uppväxtvillkor utifrån din nämnd/verksamhet?.....	13
På vilka sätt får barn och unga möjlighet och förutsättningar att vara delaktiga i ditt område?	14
Vilken betydelse tillmäts barnens åsikter? Gör åsikterna skillnad?	15
Hur hittar ni barn/unga för samtal?	15
Hur får barn och unga återkoppling när de deltagit i dialog, samtal, enkäter etc?	15
<i>Framtid</i>	17
För att prioritera barns trygga uppväxtvillkor i ledning och styrning samt för ökad delaktighet krävs:.....	
Att förverkliga ovannämnda prioritering av barns trygga uppväxtvillkor och ökad delaktighet innebär följande ”att göra” för mig:.....	
Bilaga 1.....	18
<i>Deltagare</i>	18
Förtroendevalda	18
Förvaltningschefer	18
Verksamhetsnära personal.....	18

Sammanfattning

Gävle kommun är en av tio kommuner i Partnerskapet för barns rättigheter i praktiken. Partnerskapet har under 2013 genomfört en tredje kollegial granskning av kommunernas arbete. Temat för årets granskning är barns trygga uppväxtvillkor. I denna rapport har granskarna reflekterat över arbetet i Gävle, samt delat med sig av utvecklingsförslag.

Frågor har ställts utifrån tre områden till tre olika grupper, förtroendevalda, förvaltningschefer/ledningspersonal samt till verksamhetsnära personal:

- Styrprocesser
- Inflytande och delaktighet
- Framtid

En sammanfattning av resultatet samt av granskningsgruppens reflektioner redovisas nedan.

Styrprocesser

Kommunen använder sig av styrmodellen ”balanserad styrning”, där Hållbart samhälle är ett av de fyra styrkortet och där barn och unga särskilt lyfts fram i det perspektivet. En revidering av den tidigare barnchecklistan samt ett förslag till barn- och ungdomsprogram för Gävle kommun ligger som förslag till beslut i kommunfullmäktige under våren 2014. Barnchecklistan ses framförallt som en påminnelse om att barnens perspektiv och barnperspektiven ska tas upp. Barn- och ungdomsprogrammet anger hur kommunkoncernen tillsammans kan arbeta för att skapa goda förutsättningar för barn och unga i Gävle.

Budgetdokumenten resulterar i flera olika årsbokslut. För närvarande diskuteras vilka olika bokslut som ska sammanställas. Eventuellt kommer man besluta att ett särskilt barnbokslut ska upprättas. Kommunen genomför också ett årligt ungdomsfullmäktige.

Det regionala ”Nätverk Valfärd” där flera av kommunernas förtroendevalda tillsammans med landstinget ingår innebär ett samarbete kring exempelvis familjecentraler och elevhemsvården. Det finns ett motsvarande nätverk för förvaltningscheferna.

En programförklaring har centralt lagts fram, ”Skolan först”. Det handlar om en uppmaning till samverkan mellan kommunens alla verksamheter för att ge alla barn och ungdomar goda förutsättningar att klara sin skolgång. Skolan ska fungera som en mötesplats för kommunens verksamheter, medborgare och näringslivet. Full kännedom finns inom skolan avseende kravet på samarbete som det beskrivs i ”Skolan först”.

”Uppföljningarna anses tillräckliga. Man får inte tro att det räcker med ett beslut för att få ändringar till stånd. Det är viktigt att dokumentera och återrapportera både vad som gått bra och dåligt, för att lära inför framtiden.”

Inflytande och delaktighet

Skolor och förskolor har delaktighet som ett prioriterat område. Skolan anser att den gör en hel del bra men kan alltid bli bättre. Skolan verkar för att alltid höja den lägsta nivån – inflytandet upplevs varierat såväl inom varje enskild skola som mellan skolorna och områdena.

Kultur och fritid håller på att utarbeta ett nytt kultur- och idrottspolitiskt program där man genomfört en särskild ungdomsdialog med ungdomsrådet. BIG, som är Gävles brottsförebyggande verksamhet, leds av tjänstemän från skola, kultur och fritid, socialtjänst och

polis. En gymnasieskola och dess elever har tillsammans samhällsbyggnadsförvaltningen planerat och genomfört en ombyggnad av en ”mindre trevlig park” till skolgård.

”Eftersom de förtroendevalda inte bara ska ta väljarnas hänsyn utan medborgarnas, måste även barnen komma ifråga eftersom även barn är medborgare.”

De förtroendevalda erbjuder sig att ta emot elevbesök eller kommer gärna ut till skolorna, som en del i ämnet samhällskunskap, men det fungerar väldigt olika och beroende de enskilda lärarna.

När återkoppling gjordes till barnen om hur deras trafikmiljö bör se ut, framkom att de egentligen inte alls vill bli skjutsade till skolan av sina föräldrar utan vill hellre kunna gå till skolan i en trafiksäker och trygg miljö.

Den förebyggande verksamheten gör uppföljningar hur barnens situation ser ut, men sällan återförs resultaten till dem som besvarat enkäter och frågeformulär. Kanske tror utvärderarna att de som dagligen möter ungdomarna tar upp resultaten med dem.

Framtid

För att trygga barns uppväxtvillkor menar de förtroendevalda att det fordras styrdokument med tydligt formulerade mål samt bra system för uppföljning. Politiken måste signalera tydligt att barn och unga är viktiga. Tjänstemännen i ledningsposition menar att samverkan mellan kommunens olika delar i t.ex ”Skolan Först” är centralt samt att denna samverkan konkretiseras och att man är uthållig och håller fast vid fattade beslut och arbetssätt samt följer upp verksamheterna i dessa avseenden. Den verksamhetsnära personalen menar att barn och ungdomars situation och behov ser mycket olika ut samt att denna kunskap fordrar att verksamheterna är flexibla och bl.a. kan flytta resurser dit de bäst behövs. För detta behövs uppföljningar samt att man lyssnar till barns synpunkter i många olika sammanhang och på olika vis, vilket kräver tydliga mål- och uppdragsformuleringar från ledningen.

För att förverkliga ovanstående krävs av de förtroendevalda att tydligt kräva att uppföljningar av fattade beslut görs. Vidare behöver de möta flera barn och ungdomar i olika grupperingar samt kräva barnkonsekvensanalyser eller användandet av en riktig barnchecklista.

Tjänstemännen i ledningsposition behöver lyfta Barnkonventionen i samband med verksamhetsplaneringar samt genomföra uppföljningar på olika sätt där man använder bra indikatorer på framgång, men också möter barn och unga för kunskapsinsamlande samt för återkoppling till dem av vad genomförda uppföljningar visar på. Den verksamhetsnära personalen behöver framför allt utveckla sin förmåga att föra dialog med de unga, att vara mera lyhörd för deras önskemål och behov. Det handlar främst om att kunna skapa en delaktighet för barn och unga som de upplever som reell.

Granskarnas reflektioner

Styrkor

Det har hänt en del under åren som Partnerskapet verkat och lyft frågorna om barns och ungas trygghet och delaktighet i frågor som berör dem. Det finns en vilja hos de förtroendevalda att driva barns och ungdomars rättigheter. Det har lett till att en revidering av tidigare antagen barnchecklista samt ett omtag kring ett nytt barn- och ungdomsprogram för Gävle kommun där man har ett brett angreppssätt av sektorsövergripande karaktär för att få en helhetssyn på barns och ungas levnadsvillkor.

Det finns en enighet kring programförklaringen ”Skolan först” och det har lett till en bred samverkan mellan kommunens alla förvaltningar och bolag för att ge alla barn och ungdomar goda förutsättningar att klara sin skolgång. Målsättningen med att samla kommunens resurser är att alla elever ska genomföra sin utbildning med godkända resultat. Denna målsättning gäller för alla delar av kommunen. Målsättningen tar sikte på att förändra attityden till utbildning, öka utbildningsnivån och på sikt leda till minskad ungdomsarbetslöshet. De förtroendevalda trycker på att samverkanskravet på förvaltningar och bolag ses som en viktig del för att nå framgång i arbetet. Samarbetet anses fungera bra, men uppdraget bör följas upp ordentligt.

Gavlegårdarna har i sitt ägardirektiv en tydlig formulering kring barn, gällande deras trygga miljöer. Nedbrutet i verksamhetsplanen finns krav att på olika sätt säkra goda uppväxtvillkor för barn och studenter, samt goda levnadsförhållanden för äldre. Som exempel på hur Gavlegårdarna tillsammans med socialtjänsten arbetar för att säkra goda uppväxtvillkor är att man minimerar förekomsten av vräkningar av barnfamiljer. Det handlar främst om tidig upptäckt och att snabbt kunna sätta in en motverkansåtgärd/plan så att familjen kan bo kvar. Gavlegårdarna har också samverkan med de boende kring bland annat fritidsgårdarna. Samverkan sker främst med familjerna, några fler aktiviteter som genomförs för att engagera barn och unga är städning, läxläsning samt flera trygghets- och trivselbefrämjande aktiviteter i bostadsområdet.

En tjänst som ungdomsstrateg har inrättats på Kultur och fritid, vilken har ett uppdrag från kommunstyrelsen, att arbeta med ungdomar och ungdomars situation i Gävle samt med uppföljning. Ungdomsrådet leder och arrangerar ett årligt ungdomsfullmäktige vilket lyfts fram som ett mycket gott exempel på hur delaktighet och inflytande kan fungera på riktigt. Ungdomarna bestämmer vilket tema som ska vara och det har bland annat lett till att ungdomar har haft mycket stor påverkan på den nya upphandlingen av kost och städ för kommunen.

Brynäs IF har tecknat ett partnerskapsavtal med UNICEF, med en vilja att utveckla och stärka det lokala arbetet kring barn och ungdomars rätt till lek, vila och fritid. Gävle kommun tillsammans med Brynäs IF är överens om att barnen är vår framtid och att vi tillsammans kan göra skillnad. Ett spännande arbete ligger framför kommunen där man tillsammans kommer att skapa gemensamma verksamheter och aktiviteter som är positiva för barn och unga i Gävle.

Utvecklingsområden

Budgetdokumenten resulterar i flera olika årsbokslut. För närvarande diskuteras vilka olika bokslut som ska sammanställas. Eventuellt kommer man att besluta att ett särskilt barnbokslut ska upprättas.

Under granskningen uttrycktes det att man i verksamheterna ofta känner till sin egen nämnds mål, men inte ser de övergripande målen eller hur barnkonventionen har påverkat de mål man har att verka för. Det framgår heller inte tydligt hur mål och styrkedjans betydelse för styrning av kommunens arbete med barnkonventionen är, vilket borde vara mer känt bland de förtroendevalda och förvaltningscheferna/motsvarande.

Det är av vikt att kommunen uppmärksammar de behov som uttrycks av utbildning i barnkonventionen och hur man kan arbeta med den i praktiken utifrån ett barnrättsperspektiv, barnperspektiv samt barnets perspektiv.

Slutsats

Sammanfattningsvis kan man säga att Gävle har gjort en resa och är fortfarande i den. Pusselbitarna för att få en tydlig styrning på barnrättsfrågorna håller på att falla på plats. Den kollegiala granskningen kan ses som ett värdefullt verktyg för att belysa och få till den övergripande dialogen. Granskningen bidrar också till att öka medvetenheten kring barnrättsfrågorna. Det är allas ansvar att skapa trygga goda uppväxtvillkor för barn och unga. Det krävs ett fortsatt arbete för att få en röd tråd från mål, till genomförande, rätt indikatorer och mått för en effektiv uppföljning. Många goda exempel och viljor finns hos de förtroendevalda, chefer och övriga tjänstemän, vad avser hur man kan arbeta med att få barn och ungdomar mer delaktiga i den dagliga verksamheten.

Inledning

Gävle är en av tio kommuner i Partnerskapet för barns rättigheter i praktiken. Partnerskapets utvecklingsarbete utvärderas genom kollegial granskning, vilket är en metod för ömsesidigt lärande och utveckling. Kollegial granskning ska främst ses som rådgivande och ska inte betraktas som en revision. Kollegial granskning bygger på att genomförande av granskningsdialog samt utvärdering utförs av en granskningsgrupp som arbetar inom verksamhet liknande den som granskas, i detta fall kollegor inom partnerskapet. Det etiska perspektivet är viktigt vid kollegial granskning. Det måste finnas ömsesidighet och förtroende samt en ärlig och öppen kommunikation mellan parterna.

Partnerskapet har i sin verksamhetsplan definierat tre områden att arbeta med; styrprocesser, inflytande och delaktighet samt uppföljning/indikatorer.

Den kollegiala granskningen 2013 är den tredje granskningen som görs inom partnerskapet. De tidigare granskningarna, 2007 och 2009 har haft fokus på områdena styrprocesser och inflytande i allmänhet men har också blickat framåt. Metoden har vid dessa tillfällen prövats och utvecklats till årets granskning som har tema barns trygga uppväxtvillkor.

Den kollegiala granskningen av Gävle kommun ägde rum torsdagen den 21 november 2013 och genomfördes utifrån den metod/ mall¹ som partnerskapet har arbetat fram. Dagen var uppdelad på tre möten; ett med förtroendevalda (politiker, grupp 1), ett med högre chefer (grupp 2) och ett med mer verksamhetsnära tjänstemän, chefer och personer med nyckelfunktioner (grupp 3). Deltagarlista se bilaga 1.

Alla grupper fick svara på samma frågor inom tre delområden:

- Styrprocesser
- Inflytande och delaktighet
- Framtid

Granskningsgruppen har reflekterat över svaren genom jämförelser mellan de tre grupperna samt över tid mellan tidigare granskningar och 2013 års granskning. Reflektioner och kommentarer har sammanställts i denna rapport.

¹ <http://barnkonventionen-partnerskapet.se/>

Granskningen

Styrprocesser

Hur säkerställer ni genom kommunens styrdokument att barn har trygga uppväxtvillkor i din kommun?

Förtroendevalda svarar:

I styrdokumentet slås fast att kommunen ska arbeta med ungdomars inflytande. Barn och ungdomar måste själva bestämma vad de vill ha inflytande över. Barnchecklistan är avsedd att framför allt användas på verksamhetsnivån. Kommunen genomför ett årligt ungdomsfullmäktige.

En programförklaring har centralt lagts fram, ”Skolan först”. Det handlar om en uppmaning till samverkan mellan kommunens alla verksamheter. För de åtta skolområdena har krav formulerats kring hur barn och unga ska komma till tals.

Förvaltningarnas olika verksamheter har styrdokument som tar upp barnens situation i Gävle. Avsikten är att på sikt ha både ett barn- och ungdoms program och en barnchecklista vilka ska tas beslut om inom en snar framtid.

I kommunen är för närvarande det barn- och ungdomspolitiska programmet ute på remiss, men för att få verksamheten att verka i riktning mot de politiska målen är det viktigt att också politiken efterfrågar hur det går.

Den tekniska nämnden använder sig av en fastlagd barnchecklista. Den ses framför allt som en påminnelse om att barnens perspektiv och barnperspektiven ska tas upp.

Gavlegårdarna styr genom ”balanserad styrning” med fyra styrkort där bl.a. barnen lyfts fram. Det görs årliga uppföljningar av hur de boende uppfattar sitt boende men där får man kanske inte in annat än de vuxnas åsikter. I ägardirektiven till Gavlegårdar omnämns barn särskilt och gäller deras trygga miljöer.

Budgetdokumentet resulterar i flera olika årsbokslut. För närvarande diskuteras vilka olika bokslut som ska sammanställas. Eventuellt kommer man besluta att ett särskilt barnbokslut ska upprättas.

Reglementen är ett viktigt styrdokument som är fullmäktiges anvisning till nämnden. I socialnämndens reglemente finns angivet att man skall arbeta i enlighet med Barnkonventionens intentioner. Osäkerhet råder bland de förtroendevalda om hur det ser ut i övriga nämnders reglementen.

Förvaltningschefer/ledningspersonal svarar:

Gävle kommun använder sig av styrmodellen ”balanserad styrning”, där Hållbart samhälle är ett av fyra perspektiv och där barn och unga särskilt lyfts fram i det styrkortet.

Kultur och fritid, som inte är en lagstyrd verksamhet, har tagit fram förslag till bl.a. ett hållbart kultur- och idrottspolitiskt program – ett program som ska beslutas i fullmäktige. Med hållbart avses: socialt, ekonomiskt och miljömässigt.

Läroplanen är skolans viktigaste styrdokument. Skolan anser att man har en kontinuerlig kontakt med eleverna i de flesta av de frågor som rör dem.

Utöver läroplanen finns även kommunens uppsatta mål och riktlinjer. Dessa innebär att man har ett antal samarbetsformer med bl.a. socialtjänsten. Särskilda medel tilldelas fritidshemmen.

Gavlegårdarna har i sin verksamhetsplan krav på sig, att på olika vis säkra goda uppväxtvillkor (barn, äldre och studenter) dock inte angivet direkt i uppdragskraven som man får från beställarna. T.ex. verkar man för att minimera förekomsten av vräkningar där barn, äldre eller studenter är berörda. Det handlar främst om tidig upptäckt.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har i sina uppdrag säkrat ett antal barn- och ungdomsfrämjande åtgärder. Förvaltningarna får påverka de politiska målsättningarna främst genom kommunchefens arbetsgrupp för budget och målskrivning.

Verksamhetsnära personal svarar:

Skolan har många styrdokument, både statliga och kommunala. De kommunala styrdokumenterna anses ganska väl kända inom skolans förebyggande verksamhet. Kanske syns inte alltid hur Barnkonventionens intentioner är ledstjärnan.

För skolan är läroplanen det viktigaste styrdokumentet och där menar man att Barnkonventionen är tydlig. I det kommunala budgetdokumentet anser man att Barnkonventionen inte syns lika tydligt.

I bibliotekets styrdokument som man får från den beställande nämnden syns inte Barnkonventionens intentioner så tydligt.

Miljöstrategiska programmet, kommunövergripande mål, centrumplanen etc. är viktiga styrdokument för barns trygga uppväxtvillkor. I översiktsplanen som gäller idag talas om en attraktiv livsmiljö för alla, där barn och ungas situation ingår.

Oftast känner man till sin egen nämnds mål, men ser inte de övergripande målen eller hur Barnkonventionen har påverkat de mål man har att verka för.

Hur säkrar ni att det blir en röd tråd genom hela organisationen?

Förtroendevalda svarar:

Det regionala "Nätverk Valfärd", där flera av kommunernas förtroendevalda tillsammans med landstinget ingår, innebär att samarbete finns kring exempelvis familjecentraler och elevhemsvården. Det finns ett motsvarande nätverk för förvaltningscheferna.

Oppositionen upplever sig inte så informerad av majoriteten. Alla är eniga om styrdokumenterna men de finns de som anser att de inte följs upp såsom avsett. Det finns inte något övergripande mål som behandlar barn och unga. Delar av oppositionen känner inte att den är riktigt med i arbetet efter beslutet i kommunstyrelsen.

Förvaltningschefer/ledningspersonal svarar:

Ofta handlar det om att det är rätt personer som hanterar frågorna, men man eftersträvar att få krav och liknande dokumenterade.

Till Kultur och fritid ska verksamheterna redovisa nyckeltal för bland annat jämställdheten inom idrotten. Tillsammans med skolan har man utarbetat en s.k. kulturtrappa, vilket innebär att alla barn och unga ska ha tillgång till samma kultur- och fritidsverksamheter.

Alla föreningar som vill låna kommunens lokaler ska ha en myndig person som svarar för att säkerheten upprätthålls. Man avser även att utbilda dessa personer. Fritidsgårdarna drivs inte i kommunal regi, men det finns formulerade kvalitetskrav.

Den röda tråden och mål gällande barns trygga uppväxtvillkor skulle kunna tydliggöras ännu mer i kommunens politiska mål.

Verksamhetsnära personal svarar:

Socialtjänsten har ett antal styrdokument (mål och ramar) som bryts ner till handlingsplaner i deras verksamhet. Där anges ”barns bästa” och huruvida barnen ska delta i arbetet och utredningarna, men själva Barnkonventionen pratas det nog inte så mycket om. När verksamhetsplaner upprättas får man nog inte alltid med de övergripande styrdokumenterna.

Gavlegårdar har en affärsplan och uppdragen får man ifrån kommunstyrelsen. Verksamheten diskuterar mål och utarbetar sina måldokument men hur tydligt Barnkonventionens intentioner styr är man osäker om.

I samband med framtagandet av barn- och ungdomsprogrammet har alla förvaltningar och bolag, fått möjlighet att vara remissinstans och kunnat lämna synpunkter på programmet.

Full kännedom finns inom skolan avseende kravet på samarbete som det beskrivs i ”Skolan först”. Kommunens styrmodell med balanserad styrning innehåller bl.a. styrkortet hållbart samhälle, vilket innefattas social, miljömässig och ekonomiskt hållbarhet.

Hur säkras att kommunens barnkonventionsarbete och/eller resonemang håller över tid?

Förtroendevalda svarar:

Några upplever att beslut som tagits inte förs ut i verksamheterna ordentligt.

Samverkanskraven på förvaltningarna ses som en viktig del för att få kontinuitet i arbetet. Samverkansarbetet anses fungera bra, men uppdraget behöver följas upp ordentligt.

Förvaltningschefer/ledningspersonal svarar:

Gavlegårdarna har startat en bostadssocial grupp för att leva upp till sin del av ”Skolan först”.

Att man har gemensamma mål och uppdrag och håller fast vid de planer man tagit fram anses väsentligt. Detta gäller kanske främst det tvärsektoriella uppdraget ”Skolan först”.

Det tvärssektoriella samarbetet är uppdelat på åtta olika områden, skolområden, i kommunen. Det anses viktigt att de mindre lagstyrda verksamheterna tar upp Barnkonventionen och tydligt anger detta i beställningar och planer.

Verksamhetsnära personal svarar:

Den bästa säkringen är att det finns styrdokument som stöder barns och ungas inflytande och delaktighet.

Hur prioriteras barns trygga uppväxtvillkor under kommunalekonomiskt pressade förhållanden?

Förtroendevalda svarar:

Särskilda resurser har fördelats till samverkan mellan skola och socialtjänsten för dem som har extra behov.

Gavlegårdarna har avsatt resurser för att tillsammans med socialnämndens verksamhet förebygga vräkningar, genom tidig upptäckt.

Förvaltningschefer/ledningspersonal svarar:

Det finns för länet utarbetat ett antal gemensamma utgångspunkter för arbete med barn och unga. Utgångspunkterna är framtagna av länets socialtjänster, men kommer även att omfatta skolverksamheten. I budget anges tydligt att verksamheten ska leva upp till Barnkonventionens intentioner.

Man upplever viss problematik med att det finns väldigt många mål över huvud taget men en önskan till politiken är att minska antalet mål som ska finnas med i budget.

Hur följs barns trygga uppväxtvillkor upp?

Förtroendevalda svarar:

Kommunen deltar i LUPP- undersökningen och analyserar den samt jämför sig med andra kommuner. Vidare har det inrättats en ungdomsstrateg vilken har att arbeta övergripande med ungdomsfrågor och ungdomars situation i Gävle samt följa upp arbetet. Luppenkäten anses vara bra, men är otillräcklig för kultur och fritids verksamhet, varför kultur- och fritidsnämnden kompletterar med egna uppföljningar i åk 6 och åk 9, uppdelade på kön och kommundelar.

Kanske har alltför mätbara mål uppsatts vilka inte riktigt mäter det man egentligen vill uppnå. Det eftersträvas ett tydligare sätt att beskriva de samlade målen på. Antalet mål har minskat betydligt efter att man infört balanserad styrning som styrform. Man tror inte att det handlar om fel antal mål.

Skolan anses utföra sitt uppdrag bra genom det huvuduppdrag den har, men har egentligen inga särskilda mål eller krav på att det regelbundet ska följas upp och återrapporeras.

”Uppföljningarna anses tillräckliga. Man får inte tro att det räcker med ett beslut för att få ändringar till stånd. Det är viktigt att dokumentera och återrapporera både vad som gått bra och dåligt, för att lära inför framtiden.” Det råder något delade meningar, om vad som går bra och vad som går mindre bra, mellan majoriteten och oppositionen.

Den politiska nivån behöver vara tydligare med vad den vill få återkopplat/uppfoljt och rapporterat till kommunstyrelsen. Att följa upp/efterfråga är det bästa sättet att visa verksamheterna att frågorna anses viktiga.

Det är viktigt att se till att planer och mål efterlevs och styr såsom avsett innan det sätts upp nya krav och mål.

Det finns en jobbgaranti för särskolans elever som gått ut gymnasieskolan.

Förvaltningschefer/ledningspersonal svarar:

Inom skolan följs det upp hur eleverna uppfattar sin situation genom regelbundna enkäter. Kartläggning görs för t.ex. en likabehandlingsplan vilken även följer forskningen som görs av högskolan. Detta upplevs mycket positivt. I stället för att ta fram mobbningsfrekvens söks efter statistik för nolltolerans. Inom projektet BIG har man utvecklat ett mer förebyggande arbete än det initialt innehöll (=kamratstödjarverksamhet). Resultaten redovisas på lite olika vis och viss information ges även till kommunfullmäktige.

I socialförvaltningens verksamhetsplan trycks det hårt på att barn och unga ska klara av sin skolgång. Förvaltningen har givits i uppdrag att mäta hur de elever socialtjänsten hanterar, klarar sin skolgång. Resultaten redovisas bl.a. till kommunstyrelsen, i form av beskrivningar hur man arbetar för att uppnå detta.

Verksamhetsnära personal svarar:

I de årliga och tertiära uppföljningarna, redovisas hur de egna målen uppfylls till nivån ovanför, vilken sedan har att aggregera resultaten vidare till respektive nämnd och vidare till kommunstyrelsen/fullmäktige. Dessa uppföljningar får man ibland viss återkoppling på, men där syns endast marginellt hur den egna verksamheten klarat av att bidra till de övergripande målen.

När det gäller uppföljningen av "Skolan först" efterlyses en sådan. Det upplevs dock inte vara en uppgift för den enskilda verksamheten.

Det upplevs svårt att följa upp dessa frågor på ett sådant sätt att det kan användas på både den lokala, den områdesvisa samt kommunövergripande nivån.

SAMMANFATTNING

Kommunen använder sig av modellen "balanserad styrning", där Hållbart samhälle är ett av fyra perspektiv och där barn och unga särskilt lyfts fram i det styrkortet. En revidering av den tidigare barnchecklistan samt ett förslag till barn- och ungdomsprogram för Gävle kommun ligger som förslag till beslut i kommunfullmäktige under våren 2014. Barnchecklistan ses framför allt som en påminnelse om att barnens perspektiv och barnperspektiven ska tas upp. Barn- och ungdomsprogrammet tar ett brett angreppssätt av sektorsövergripande karaktär för att få en helhetssyn på barns och ungas levnadsvillkor. Barn- och ungdomsprogrammet anger hur kommunkoncernen tillsammans kan arbeta för att skapa goda förutsättningar för barn och unga i Gävle.

Budgetdokumenten resulterar i flera olika årsbokslut. För närvarande diskuteras vilka olika bokslut som ska sammanställas. Eventuellt kommer man besluta att ett särskilt

barnbokslut ska upprättas. Ungdomsrådet i kommunen genomför ett årligt ungdomsfullmäktige.

Det regionala "Nätverk Valfärd", där flera av kommunernas förtroendevalda tillsammans med landstinget ingår, innebär att ett samarbete finns kring exempelvis familjecentraler och elevhemsvården. Det finns ett motsvarande nätverk för förvaltningscheferna.

En programförklaring har centralt lagts fram, "Skolan först". Det handlar om en uppmaning till samverkan mellan kommunens alla verksamheter för att ge alla barn och ungdomar goda förutsättningar att klara sin skolgång. Skolan ska fungera som en mötesplats för kommunens verksamheter, medborgare och näringslivet. Full kännedom finns inom skolan avseende kravet på samarbete som det beskrivs i "Skolan först".

"Uppföljningarna anses tillräckliga. Man får inte tro att det räcker med ett beslut för att få ändringar till stånd. Det är viktigt att dokumentera och återskildra både vad som gått bra och dåligt, för att lära inför framtiden."

Inflytande och delaktighet

Vilka frågor berör barn/unga i perspektivet trygga uppväxtvillkor utifrån din nämnd/verksamhet?

Förtroendevalda svarar:

I ett antal sammanhang har det diskuterats tillsammans med ungdomar/ungdomsrådet när det gäller planarbetet. När man t.ex. vill göra en om- eller utbyggnad av en förskola skulle man mycket väl kunna ha med barnen. Vidare anses barnchecklistan behöva arbetas in mer för att göra den mer användbar.

I samband med att en ny upphandling av kost- och städ skulle genomföras, tog kommunstyrelsen in barn och unga i förarbetet, varvid det kom fram ett antal förslag som handlade om matsalsmiljön, vilka man tog till sig och hanterade.

Förvaltningschefer/ledningspersonal svarar:

Gavlegårdarna har samverkan med de boende kring bl.a. fritidsgårdarna. Samverkan sker främst med familjerna, inte separat med barnen och ungdomarna. Gavlegårdarna verkar också för att engagera barn och unga för städning, läsläsning och flera trygghets- och trivselbefrämjande aktiviteter i bostadsområdena.

Skolor och förskolor har delaktighet och inflytande som ett prioriterat område. Skolan anser att den gör en hel del bra men kan alltid bli bättre. Skolan verkar för att alltid höja den lägsta nivån – inflytandet upplevs varierat såväl inom varje enskild skola som mellan skolorna och områdena. Elevledda utvecklingssamtal har utvecklats.

Socialtjänsten har utvecklat ett nätverksarbete med de familjer som behöver hjälp och stöd, där även barn och unga deltar beroende på ålder och mognad. Socialtjänsten eftersträvar idag att stödja sina klienter i närområdet eller i sin ordinarie verksamhet. En placering av ett barn eller en ungdom ser man mer som ett eget misslyckande. För det förebyggande arbetet har det organiserats en egen enhet, med egen chef, för att bl.a.

områdesarbetet med skolan ska kunna genomföras på ett effektivt sätt. Tidigare har det förebyggande arbetet ej sällan fått prioriteras ned pga. akuta behov.

Kultur och fritid håller på att utarbeta ett nytt kultur och idrottspolitisktprogram där man genomfört en medborgardialog och en särskild ungdomsdialog med ungdomsrådet. De unga angav där att anledningen till att man slutar idrotta i organiserad form beror på att man inte får träna på sina egna villkor, något som inte lika tydligt framkommer när man pratar med företrädarna/ledarna för idrotten. Från biblioteket har man fått reda på att deras läsande har gått ner varför man nu försöker finna nya former för bokinköp för unga läsare.

Verksamhetsnära personal svarar:

Inom förskolan är detta huvuduppgiften, vilket även framgår av det uppdrag som finns. Förskolan anser sig arbeta ganska bra utifrån detta men kan naturligtvis bli bättre.

Inom trafiksäkerhetsområdet finns nog inte riktigt kunskapen om att man bör arbeta med barns och ungas delaktighet och inflytande, däremot anser man sig ha kommit ganska långt med inflytande och delaktighet inom sitt område för övrigt.

På vilka sätt får barn och unga möjlighet och förutsättningar att vara delaktiga i ditt område?

Förtroendevalda svarar:

I samband med förarbetet till ny upphandling av kost och städ organiserade ungdomsrådet ett särskilt ungdomsfullmäktige, där ett av temana var just kost- och städ upphandling och med frågeställningar om vad som är viktigt för ungdomar.

BIG som är Gävles brottsförebyggande verksamhet representeras av tjänstemän från barn- och ungdomsförvaltningen, kultur och fritidsförvaltningen, socialtjänsten samt en representant från polisen. BIG:s roll är att i första hand stödja vuxna som på olika sätt möter barn och ungdomar i åldern 0-18 år. Detta genom att utveckla och stärka deras kompetens och medverka till att skapa arenor för samarbete.

Förvaltningschefer/ledningspersonal svarar:

Gymnasieskolan använder sig av diverse elevenkäter som innebär att eleverna i varierande grad är engagerade i olika inflytandefrågor. När det gäller gymnasiesärskolans elever är det oklart hur deras inflytande ser ut.

För samhällsbyggnadsförvaltningen är detta ett mycket roligt område men svårt. Man har svårt att hitta kanaler till barn och ungdomar, men man har vid några tillfällen engagerat ungdomsrådet. Vidare sker ibland samarbete med vissa lärare framför allt ifrån gymnasieskolan. En gymnasieskola har tillsammans förvaltningen planerat och genomfört en ombyggnad av en ”mindre trevlig park” till skolgård (Polhemsskolan). Förvaltningen skulle vilja jobba mer organiserat, i stället för att låta tusen ”blommor blomma”. Enligt uppdragen ska verksamheten utveckla sin förmåga att samverka med dem som frågorna berör.

Verksamhetsnära personal svarar:

Inom biblioteksverksamheten arbetas med fokusgrupper som man hittar genom att man känner någon lärare som är villig att delta i ett gemensamt utvecklingsarbete. Det har

även förekommit fokusgrupper bestående av småbarnsföräldrar, för att försöka få in de yngstas synpunkter. Det har även förekommit att enkäter lämnats till föräldrarna för att besvaras tillsammans med sina små barn.

Vilken betydelse tillmäts barnens åsikter? Gör åsikterna skillnad?

Förtroendevalda svarar:

Det anses att man gjort vad man kan för att ta elevernas synpunkter på största allvar.

Efter att det nya kost- och städprogrammet antagits, har man arbetat mycket med upphandlingsfrågorna.

”Eftersom de förtroendevalda inte bara ska ta väljarnas hänsyn utan medborgarnas, måste även barnen komma ifråga eftersom även barn är medborgare.”

Det är kanske fel att följa upp mål om inflytande och delaktighet i form av huruvida man genomfört en viss åtgärd. T.ex. innebär det att man uppnått mål om delaktighet när man konstaterat att det finns ett ungdomsråd inrättat?

Hur hittar ni barn/unga för samtal?

Förtroendevalda svarar:

De förtroendevalda erbjuder sig att ta emot elevbesök eller kommer gärna ut till skolorna, som en del i ämnet samhällskunskap, men det fungerar väldigt olika och beroende de enskilda lärarna. Någon politiker har bildat ett ungdomsnätverk kring sig, utifrån ett projekt där en skolklass bjöd in några förtroendevalda för att ”uppfostra” dem till politiker.

Förvaltningschefer/ledningspersonal svarar:

Det finns ingen organiserad form för att nå barn och unga. Det finns även en kluvenhet kring hur formaliserat man tror det går att göra barn- och ungdomsinflytandet. Det finns många olika försök med olika grader av framgång anses det.

Verksamhetsnära personal svarar:

Ofta krävs det goda kontakter med skolan eftersom där alltid finns barn att tillgå för olika former av inflytande.

Inom samhällsplaneringen utgår man nog främst ifrån barnperspektivet men tar kanske inte in barnens egna synpunkter så ofta. Inom detaljplaneringen utgår man nog oftare ifrån barnens perspektiv, där är det ju lättare att diskutera om konkreta saker med barnen.

Inom trafiksäkerhetsplaneringen anges att inflytandet från de berörda ska tas med, men det sker nog inte så ofta att man tar med barn.

Inom den förebyggande verksamheten tas inte barnens perspektiv upp så mycket, men ett mycket tydligt barnperspektiv är ju utgångspunkten.

Hur får barn och unga återkoppling när de deltagit i dialog, samtal, enkäter etc?

Förtroendevalda svarar:

Det anses att man gjort vad man kan för att ta elevernas synpunkter på största allvar. Dessa har sedan återkopplats till entreprenörerna. Hur det återkopplats till barnen borde de förtroendevalda för skolan veta mer om, men tyvärr är ingen därifrån närvarande.

När återkoppling gjordes till barnen om hur deras trafikmiljö bör se ut, framkom att de egentligen inte alls vill bli skjutsade till skolan av sina föräldrar utan vill hellre kunna gå till skolan i en trafiksäker och trygg miljö.

Förvaltningschefer/ledningspersonal svarar:

Skolan arbetar fram rapporter och redovisningar från de enkäter och undersökningar man gör med ungdomarna, men man vet inte riktigt hur de förs åter till ungdomarna. De ungas medvetenhet om sina möjligheter till inflytande och kännedom om målen upplevs emellertid ha ökat över åren.

Verksamhetsnära personal svarar:

Den förebyggande verksamheten gör uppföljningar hur barnens situation ser ut, men sällan återförs resultaten till dem som besvarat enkäter och frågeformulär. Kanske tror utvärderarna att de som dagligen möter ungdomarna tar upp resultaten med dem.

Det är viktigt att fundera över var och hur ungdomars inflytande kan arbetas med, kanske främst i fokusgrupper. Det är dock viktigt att vara realistisk med vad och hur man kan ta in olikas inflytande. När det gäller bostadsplaneringen har man kommit långt när det gäller vuxnas inflytande, men kan absolut bli bättre när det gäller att ta in ungas synpunkter.

Inom skolan har skolplanen avskaffats och där används nu läroplanen. Ett antal av de tidigare kommunala målen har därigenom försvunnit. Det finns en plan för inflytande och delaktighet i skolan och där mäts också hur detta efterlevs. Det är dock svårt att jämföra och tolka svaren från elever i åk 1 och åk 9 när man efterfrågar hur stort inflytande de upplever sig ha.

SAMMANFATTNING

Skolor och förskolor har delaktighet som ett prioriterat område. Skolan anser att den gör en hel del bra men kan alltid bli bättre. Skolan verkar för att alltid höja den lägsta nivån – inflytandet upplevs varierat såväl inom varje enskild skola som mellan skolorna och områdena.

Kultur och fritid håller på att utarbeta ett nytt kultur- och idrottspolitisktprogram där man genomfört en särskild ungdomsdialog med ungdomsrådet. BIG, som är Gävles brottsförebyggande verksamhet, leds av tjänstemän från skola, kultur och fritid, socialtjänst och polis. En gymnasieskola har tillsammans förvaltningen planerat och genomfört en ombyggnad av en ”mindre trevlig park” till skolgård (Polhemsskolan).

”Eftersom de förtroendevalda inte bara ska ta väljarnas hänsyn utan medborgarnas, måste även barnen komma ifråga eftersom även barn är medborgare.”

De förtroendevalda erbjuder sig att ta emot elevbesök eller kommer gärna ut till skolorna, som en del i ämnet samhällskunskap, men det fungerar väldigt olika och beroende de enskilda lärarna.

När återkoppling gjordes till barnen om hur deras trafikmiljö bör se ut, framkom att de egentligen inte alls vill bli skjutsade till skolan av sina föräldrar utan vill hellre kunna gå till skolan i en trafiksäker och trygg miljö.

Den förebyggande verksamheten gör uppföljningar hur barnens situation ser ut, men sällan återförs resultaten till dem som besvarat enkäter och frågeformulär. Kanske tror utvärderarna att de som dagligen möter ungdomarna tar upp resultaten med dem.

Framtid

Under granskningen fick varje deltagare under en stund fundera över två frågor och därefter lämna en skriftlig avsiktsförklaring. Frågorna var:

- Vad krävs för att barns trygga uppväxtvillkor ska prioriteras i ledning och styrning samt för ökad delaktighet?
- Ett förverkligande av ovanstående innebär följande ”att göra” för mig.

Här nedan redovisas en sammanfattning av de avsiktsförklaringar som gjordes.

Sammanfattning Framtid

För att trygga barns uppväxtvillkor menar de förtroendevalda att det fordras styrdokument med tydligt formulerade mål samt bra system för uppföljning. Politiken måste signalera tydligt att barn och unga är viktiga. Tjänstemännen i ledningsposition menar att samverkan mellan kommunens olika delar i t.ex ”Skolan Först” är centralt samt att denna samverkan konkretiseras och att man är uthållig och håller fast vid fattade beslut och arbetssätt samt följer upp verksamheterna i dessa avseenden. Den verksamhetsnära personalen menar att barn och ungdomars situation och behov ser mycket olika ut samt att denna kunskap fordrar att verksamheterna är flexibla och bl.a. kan flytta resurser dit de bäst behövs. För detta behövs uppföljningar samt att man lyssnar till barns synpunkter i många olika sammanhang och på olika vis, vilket kräver tydliga mål- och uppdragsformuleringar från ledningen.

För att förverkliga ovanstående krävs av de förtroendevalda att tydligt kräva att uppföljningar av fattade beslut görs. Vidare behöver de möta flera barn och ungdomar i olika grupperingar samt kräva barnkonsekvensanalyser eller användandet av en riktig barnchecklista. Tjänstemännen i ledningsposition behöver lyfta Barnkonventionen i samband med verksamhetsplaneringar samt genomföra uppföljningar på olika sätt där man använder bra indikatorer på framgång, men också möter barn och unga för kunskapsinsamlande samt för återkoppling till dem av vad genomförda uppföljningar visar på. Den verksamhetsnära personalen behöver framför allt utveckla sin förmåga att föra dialog med de unga, att vara mera lyhörd för deras önskemål och behov. Det handlar främst om att kunna skapa en delaktighet för barn och unga som de upplever som reell.

Bilaga 1. Deltagare

Förtroendevalda

Carina Blank	Kommunstyrelsen
Roger Persson	Kommunstyrelsen
Marita Engström	Kommunstyrelsen
Inger Källgren Sawela	Kommunstyrelsen
Per-Åke Fredriksson	Kommunstyrelsen
Lili André	Kommunstyrelsen
Inger Schörling	Tekniska nämnden
Jörgen Edsvik	Byggnads- och miljönämnden
Lena Lundgren	Omvårdnadsnämnden
Sinikka Bohlin	Gavlegårdarna

Förvaltningschefer

Sinikka Pisilä	Barn och ungdom
Jon-Erik Egerszegi	Utbildning och arbete
Kajsa Ravin	Kultur och fritid
Mats Collin	Socialtjänst
Viveka Sohlén	Samhällsbyggnad
Cathrine Holgersson	Gavlegårdarna

Verksamhetsnära personal

Gunilla Hultsjö	Biblioteksverksamheten
Anci Rehn	Förskolan
Bosse Egebrand	Grundskolan
Ewa Westman	Socialtjänsten
Hans Helmersson	Gavlegårdarna
Ulrika Jonsson	Planingenjör
Madelen Håkansson	Trafikplanerare
Nanny Hörnqvist	BIG (Brottsförebyggarna I Gävle)